

SIVILOMBUDET STORTINGETS OMBUD FOR
KONTROLL MED FORVALTNINGEN
Postboks 3 Sentrum
0101 OSLO

Deres ref:

Vår ref:
2025/67560-8

Dato:
09.01.2026

Tilbakemelding på anbefalinger i rapport etter besøk til Telemark fengsel, Skien avdeling 230425 og 260525 og 270525

Vi viser til oversendelse av rapport etter Sivilombudets besøk ved Telemark fengsel, Skien avdeling i april og mai 2025. Dere ber om tilbakemelding på anbefalinger som er gitt i rapporten, innen 09.01.2026.

Vi vil i det følgende gi tilbakemelding på hver enkelt av anbefalingene som gjelder Telemark fengsel. Tilbakemeldingen følger rapportens kapittelinndeling og nummerering av anbefalingene.

Anbefalinger i rapporten som retter seg mot fengselshelsetjenesten i Skien kommune, vil besvares av Skien kommune.

Bruk av forsterkede celler

Anbefaling 1: Fengselet bør fortsette det helhetlige arbeidet med å forebygge tvang og å utvikle en kultur som fremmer minst mulig bruk av tvang, i samarbeid med helsetjenestene.

Tilbakemelding:

Fengselet fortsetter det helhetlige arbeidet for å forebygge bruk av tvang, og alltid vurdere lempeligere midler i tråd med regelverket. Vi videreutvikler samarbeide med helsetjenesten, og arbeider i det daglige tett med dem. Vi vil legge til at helsetjenesten er bemannet opp siden Sivilombudets besøk i vår, hvilket fører til at helsetjenesten er lettere tilgjengelig og vår dialog med dem er styrket.

Anbefaling 2: Fengselet bør sikre at vedtak om utelukkelse tydelig beskriver hvordan utelukkelsen skal gjennomføres, og at ytterligere restriksjoner og sikkerhetstiltak dokumenteres.

Tilbakemelding: Det jobbes kontinuerlig med opplæring og kvalitetskontroll av beslutninger og vedtak om utelukkelse. Det er planlagt gjennomgang med jurist for opplæring av fengselsansatte, knyttet til utforming og begrunnelse av vedtak.

2

Beslutning om plassering i sikkerhetscelle

Anbefaling 3: Fengselet må dokumentere en konkret begrunnelse for at alle lovens vilkår for bruk av sikkerhetscelle er oppfylt. Det bør sikres at innsatte er hørt.

Tilbakemelding: Vi arbeider kontinuerlig med opplæring og kvalitetskontroll av beslutninger og vedtak om utelukkelse. Det er planlagt gjennomgang med jurist for opplæring av fengselsansatte i utforming og begrunnelse av vedtak.

Ved de tilfellene av plassering i sikkerhetscelle vi har hatt det siste året, er oppholdene av forholdsvis kort varighet. Vedtakene blir alltid gjennomgått i ettertid med hensyn til kvalitetskontroll av både vedtak og fattet beslutning. Ved opphold over lengre tid, kontrolleres vedtaket av jurist, som også foretar en selvstendig vurdering av hvorvidt vilkårene for bruk av sikkerhetscelle er oppfylt eller om bruken skal opphøre.

Vi arbeider aktivt for at innsatte skal bli hørt. Vi gjør vårt ytterste for å kommunisere med dem i situasjonene og i forkant av plassering i sikkerhetscelle. Vi ser og opplever det samtidig svært krevende å kommunisere godt med innsatte med store psykiske helseutfordringer. Vi mener at dette bør komme tydeligere frem i våre vedtak i fremtiden, og det vil derfor inkluderes i vårt arbeid knyttet til opplæringen som nevnt over.

Anbefaling 4: Fengselet bør fortsatt arbeide for å forebygge at sikkerhetscelle brukes for å hindre eller håndtere selvskading eller selvmordsforsøk.

Tilbakemelding: Det arbeides kontinuerlig med dette, blant annet gjennom kommunikasjon med innsatte, og tett dialog med helsetjenesten. Etter det siste besøket fra Sivilombudet i vår, har Telemark fengsel Skien avdeling kun hatt tre korte tilfeller av opphold i sikkerhetscelle. Fengselet mener at alle lempeligere midler først ble prøvd ved samtlige tre tilfeller.

Oppfølging av innsatte på sikkerhetscelle

Anbefaling 5: Fengselet bør sikre at det alltid gjøres en individuell vurdering når innsatte kroppsvisiteres eller fratas klær ved bruk av sikkerhetscelle. Vurderingen bør dokumenteres.

Tilbakemelding: Fengslet har en sjekkliste som benyttes av fengselsførstebetjent hver gang sikkerhetscelle tas i bruk. For å sikre at det foretas individuelle vurderinger ved visitasjon eller når det fratas klær i sikkerhetscelle, samt at dette dokumenteres, er det inntatt eget punkt om dette i sjekklisten. I denne står det i punkt 3:

«Visitering: Stående-knестående-liggende.

Vurdere bruk av type tøy. Visitasjon gjennomføres trinnvis, ett og ett plagg. Innsatte skal som hovedregel få bruke egne klær på sikkerhetscelle. Dersom egne klær utgjør en sikkerhetsrisiko, skal fengselet utlevere egnet tøy (eventuelt rivesikkert).

Vurderingen skal dokumenteres i protokoll.

Hjemmel: straffegjennomføringsloven § 28 med tilhørende retningslinjer.»

Innholdet i vurderingene knyttet til visitasjon styres av gjeldende regelverk med tilhørende retningslinjer. Hva som vektlegges tyngst kan variere med hensyn til bakgrunnen for innsettelse i sikkerhetscelle, individuelle forhold hos den insatte og hvilke sikkerhetsmessige forhåndsregler som anses nødvendige i det enkelte tilfellet.

Kvalitetskontroll og opplæring knyttet til beslutninger og vedtak er en del av vårt kontinuerlige arbeid. Det er som nevnt over planlagt gjennomgang med jurist for opplæring i utforming og begrunnelse av vedtak. Det vil også her gis opplæring i vurderinger og beslutninger knyttet til visitasjon. Vi søker med dette kvalitetssikring og -utvikling. Et av våre mål i dette arbeidet er å øke ansattes bevissthet og kompetanse knyttet de konkrete vurderingene som må tas i de enkelte situasjonene.

Instruksverket er for tiden under totalrevidering, og arbeidet nærmer seg ferdigstillelse. Bakgrunnen for revisjonen er overgangen til kvinnefengsel, som har vist seg å være mer omfattende og ressurskrevende enn først antatt. Flere av sjekklistene er allerede oppdatert skriftlig, som for eksempel sjekklisten for innsettelse i sikkerhetscelle, og disse følges av ansatte i relevante situasjoner. Per dags dato er instruksverket imidlertid ikke fullt ut synkront, da endelig versjon ennå ikke er ferdigstilt.

Anbefaling 6: Fengselet bør sikre at innsatte på sikkerhetscelle får utdelt mat og drikke på en respektfull måte og så langt som mulig uten bruk av gulvluke.

Tilbakemelding: Fengselsansatte er påminnet og gjort oppmerksomme på at vi i størst mulig grad unngår bruk av gulvluke. Det er ikke benyttet gulvluke ved de tre siste tilfellene av plassering i sikkertscelle.

Fengselsførstebetjent benytter alltid sjekkliste ved innsettelse, under opphold og ved avslutning av opphold i sikkerhetscelle. I denne står det følgende: «Mat skal fortrinnsvis ikke gis gjennom luke på gulv, serveres i døråpning med sikring. Operativ må vurdere i hvert enkelt tilfelle om det er sikkerhetsmessig forsvarlig, begrunnes i logg.»

Vi har igangsatt arbeidet med å revidere gjeldende instruks, slik at instruksene samsvarer med sjekklisten på dette området.

Anbefaling 7: Fengselet bør sikre at det er mulig å ivareta personlig hygiene på sikkerhetscelle, uavhengig av om den innsatte ber om det eller ikke.

Tilbakemelding: Fengselsansatte er oppmerksomme på at innsatte skal ha muligheten til å ivareta personlig hygiene, uansett oppholdssted i fengselet. I protokoller og tilsynslogger etter plassering i sikkerhetscelle kommer det frem at innsatte blant annet har fått tilgang til hygieneartikler for å vaske hender etter dobesøk, og å ha tatt i do. Innsatte har fått inn ekstra teppe, bind og toalettpapir. I loggen etter et opphold i august står det at ansatte forsøker å få inn medisiner til innsatte. Hun fikk også klær, bleier, nye innlegg og nytt teppe, etter at det hun hadde var blitt vått og dermed fjernet og lagt i gul sekk.

Anbefaling 8: Fengselet bør styrke oppfølgingen av innsatte på sikkerhetscelle for å forebygge isolasjonsskader. Oppfølgingen bør bidra til at oppholdet blir avsluttet så raskt som mulig.

Tilbakemelding: Vi arbeider fremdeles aktivt med å forebygge isolasjonsskader. Plasseringene vi har hatt hittil i år har vært forholdsvis korte, og det har vært jevn dialog med innsatte underveis. Vi har fortløpende vurdert om plasseringen skal avsluttes, og fulgt opp med tilbud om lufting, samtaler eller dusjing.

Vi fører protokoll under hele oppholdet, hvor vi har fokus på å dokumentere fortløpende og på gjeldende tidspunkt den jevnlige dialogen som forsøkes og eventuelt oppnås, samt oppfølging som tilbys. Vi søker å unngå oppsummeringer i etterkant. Protokoller fra 2025 viser at vi også i løpet av natten gjør flere forsøk på dialog og samarbeid med innsatte. Protokollene gjennomgås av sikkerhetsinspektør i fengselet i samarbeid med fengselsførstebetjent. Sikkerhetsinspektøren har ansvaret for de operative fengselsførstebetjentene.

Anbefaling 9: Fengselet bør sikre at innsatte kan ta kontakt med advokat under opphold på sikkerhetscelle uten forsinkelse og i full konfidensialitet.

Tilbakemelding: Innsatte har rett til kontakt med advokat uten unødig forsinkelse og i full konfidensialitet. Innsatte i sikkerhetscelle har også rett til kostandsfri advokatbistand med om de vurderer å klage eller klager på vedtaket om bruk av sikkerhetscelle, jf. rettshjelpsloven § 11. Fengselet må likevel alltid foreta en sikkerhetsmessig vurdering med hensyn til det å gi innsatte en telefon inne i sikkerhetscellen, særlig sett hen til at selvskading ofte er grunnlaget for bruk av sikkerhetscelle. En telefon eller deler av den, kan benyttes til nettopp dette. I enkelte tilfeller vil det derfor ikke være mulig å tilby innsatte telefonsamtale inne i sikkerhetscellen. I tilfeller hvor det vurderes sikkerhetsmessig forsvarlig å gi innsatte tilgang til telefon annet sted enn i sikkerhetscellen, er det nærliggende å vurdere at det ikke lenger er nødvendig med bruk av sikkerhetscelle, og at oppholdet avsluttes. I alle tilfelle vil innsatte ha rett til kontakt med advokat. Ansatte overhører ikke samtalen, hvis innsatte får telefon inn i sikkerhetscellen.

Sjekklisten som benyttes ved bruk av sikkerhetscelle inneholder en presisering av innsattes rett til samtale med advokat. Det står følgende om dette:

«Innsatte har anledning til å ta telefon til advokat uten at tjenesteperson lytter. Innsatte skal tilbys slik telefonsamtale i alle tilfeller hvor det anses sikkerhetsmessig forsvarlig. Operativt må vurdere i hvert enkelt tilfelle om det er sikkerhetsmessig forsvarlig, med tanke på ødeleggelse, skadepotensial på person eller selvskading. Tilbud om telefonsamtale, og de sikkerhetsmessige vurderingene skal skrives i logg og begrunnes.»

Innsatte blir ved innsettelse i sikkerhetscelle, eller så snart som mulig etter innsettelse, også informert om retten til kostnadsfri advokatbistand. Dette står i punkt 14 i sjekklisten.

Fortløpende vurdering

Anbefaling 12: Fengselet må sikre at det gjøres fortløpende vurderinger av om lovens vilkår for fortsatt plassering i sikkerhetscelle er oppfylt. De fortløpende vurderingene bør dokumenteres minst hver sjettede time.

Tilbakemelding: Disse vurderingene gjøres fortløpende. Når fengselet er i nattstilling, er 5 god nok bemanning en forutsetning for å kunne gjennomføre en sikkerhetsmessig forsvarlig avslutting av oppholdet i sikkerhetscelle. Fengslet mener at vurderingen av hvorvidt vilkårene fortsatt er oppfylt gjøres fortløpende, men innrømmer at det ikke alltid er blitt dokumentert godt og ofte nok. Vi gjør våre ansatte oppmerksomme på at dette skal dokumenteres, i likhet med dialog og konkrete tilbud til innsatte i sikkerhetscelle.

Fro å sikre etterlevelse av kravet om fortløpende vurdering og dokumentasjon minimum hver sjette time er dette satt opp som eget punkt i sjekklisten for opphold i sikkerhetscelle. Dette punktet lyder slik: «Tiltaket skal fortløpende vurderes (minst hver 6 time) og ved hver vurdering skal dette dokumenteres i logg. Tiltaket skal avsluttes umiddelbart når lovens vilkår ikke lenger er oppfylt. Gjelder hele døgnet.»

Anbefaling 13: Fengselet må sikre at sikkerhetscelleopphold avsluttes umiddelbart når lovens vilkår ikke lenger er oppfylt.

Tilbakemelding: Vi viser til vår tilbakemelding på anbefaling 12, angående fortløpende vurderinger knyttet til videre opphold i sikkerhetscelle.

Bruk av sikkerhetsseng

Anbefaling 14: Fengselet må dokumentere en konkret begrunnelse for at alle lovens vilkår for bruk av sikkerhetsseng er oppfylt.

Tilbakemelding: Vi mener at vi i vårt arbeid er bevisst at vi forsøker alle lempeligere midler i forkant av bruk av sikkerhetsseng. Vi vurderer da om det er strengt nødvendig å benytte sikkerhetsseng for å avverge eller hindre aktuelle negative konsekvenser som beskrevet i straffegjennomføringsloven § 38 første ledd. Fengslet vurderer videre om tiltaket er forholdsmessig.

Som redegjort for over arbeider vi med kvalitetsutvikling og kontroll i utformingen og begrunnelsen av vedtak. I tillegg arbeider sikkerhetsinspektøren med utbedring av maler og rutiner for dokumentasjon, samt arbeidsdokumenter knyttet til bruk av tvangsmidler.

Anbefaling 15: Fengselet må sikre at det gjøres fortløpende vurderinger av om lovens vilkår for fortsatt plassering i sikkerhetsseng er oppfylt. Fengselet bør dokumentere de fortløpende vurderingene.

Tilbakemelding: Vi viser til tilbakemelding på anbefaling 14.

Anbefaling 16: Fengselet bør sikre at ivaretagelsen av innsatte som er plassert i sikkerhetsseng journalføres forsvarlig.

Tilbakemelding: Det er alltid kontinuerlig tilsyn ved bruk av sikkerhetsseng. Vi arbeider likevel aktivt for at vurderingene knyttet til videre opphold på sikkerhetsseng skal dokumenteres. Vår opplæring og kvalitetsutvikling videre vil blant annet være rettet mot viktigheten av å dokumentere detaljer om hva som utføres og når. Vi vil i forbindelse med dette også utbedre malen for loggføring ved bruk på sikkerhetsseng.

Annet

Vi håper med dette at vår tilbakemelding gir ytterligere klarhet rundt fengselets rutiner og vårt videre arbeid knyttet til de aktuelle anbefalingene.

Hvis dere har spørsmål, kan dere kontakte fengselsleder.

Med hilsen

Espen Jambak
Espen Jambakfengselsleder

Henriette Marie Knutsen
seniorrådgiver

Dette brevet er godkjent elektronisk i kriminalomsorgen og har derfor ingen signatur.

Vedlegg:

- 1 Sjekkliste innsettelse på sikkerhetscelle (VERSJON 2026)